

Episodul III – “Bascalia – un razboi emotional fara nici un invingator”

Draga Prietene,

M-a gandit mult despre ce ar fi mai bine sa-ti scriu in continuare. Imi place sa cred ca inca mai tii minte ce am de vorbit despre inteligenta emotionala. Cred ca cel mai bine ar fi sa discutam acum despre un lucru practic in care aparatajul nostru emotional este pus la grea incercare si anume despre “bascalie”. Personal nu imi place deloc cum suna cuvantul acesta. Am cautat in Dictionarul Explicativ al Limbii Romane si se mentioneaza acolo ca nu se cunoaste originea acestui cuvant iar intelesul cuvantului ar fi “a bate joc de cineva”. Am ales acest subiect pentru ca mi se pare ca niciodata nu ni se cere mai multa plasticitate emotionala ca atunci cand suntem “luati in bascalie”. Cand iubesti sau urasti ai un sentiment major si reactiile emotionale sunt convergente, pe cand in situatia de care vorbesc iti este pusa la incercare toata inteligenta ta emotionala: sa percepi, sa intelegi, sa rezisti si sa depasesti situatia de a fi luat in bascalie. Apoi vreau sa-ti scriu despre acest subiect din cauza ca multi oameni cred ca a fi bun la bascalie este un merit, o calitate demna de apreciat si uneori am impresia ca bascalia a devenit chiar un “sport national”. Am obiceiul sa citesc ziarele in format electronic si la sfarsitul multor articole sunt postate comentarii de-ale cititorilor. De foarte multe ori subiectul sau autorul articolului este luat in bascalie! Mesajul nu mai conteaza si se pierde in razboiul emotional dintre comentatorii de ocazie si uneori se sfarseste in utilizarea unui limbaj agresiv sau licentios.

Dar ce inteleg eu prin bascalie? Eu privesc acest cuvand ca facand parte dintr-o familie de cuvinte care contureaza un spectru de actiuni emotionale care pornesc de la lucruri placute sau vesele si sfarsesc in ostilitate si agresivitate. Astfel, la un capat ar fi glumele, bancurile, poantele, notiile, tachinaria, ca sa mearga treptat spre imitare, deradere, zeflemire, ridiculizare, batjocora si terminand cu inselarea, intimidarea si dominarea ca adevaratul scop al bascaliei. De-a lungul acestui spectru, toate aceste comportamente cu caracter emotional imbraca acelasi aspect exterior, umorul si distractia, haina care uneori mascheaza caracterul nociv al bascaliei.

Este bascalia ceva normal? Eu stiu doar ca este din ce in ce mai raspandita pe plan mondial si se vorbeste chiar de o “epidemie”. Un ziar important din SUA, “USA Today”, a

facut in 2001 un sondaj si a gasit ca 89% din americani afirma ca se intalnesc frecvent cu acest comportament si ca bascalia a inceput sa fie incorporata in comportamentul urbal obisnuit.

Personal cred ca bascalia este un comportament “innascut” al fiintei umane, el face parte din modalitatile prin care unii indivizi si nu putini, interactioneaza emotional in vederea atingerii unor scopuri pe care le doresc atinse in competitie cu altii. As vrea sa te gandesti la felul cum se joaca puii de pisica, de caini, etc. Prin acest joc puii invata si dezvolta anumite deprinderii cu ajutorul carora, mai tarziu, vor vana sau se vor apara. Este valabil si pentru oameni, poti sa intrebi tu? Intr-o privinta cred ca da, tinerii, mai ales, exerseaza deprinderi de relatie interumana, incearca sa manevreze aparatul emotional pentru o mai buna stapanire a situatiei, este ca o intrecere cine rezista cel mai mult atunci cand lucrurile sunt impinse aproape de margine. Problema este ca de multe ori se trece dincolo de ea si scopul devine dominarea si tinerea de ostatic emotional a adversarului. Astfel ai putea sa spui ca exista oamenii buni la bascalie si altii mai slabi, altii care tin la bascalie altii care mai putin. Cei fac sa se deosebeasca intre ei este *inteligenta emotionala*! Dar daca ramanem la analogia carea am facut-o intre inteligenta emotionala si cea cognitiva am putea sa ne intrebam: este legitim sau moral valid sa ridiculizam persoane mai putin dotate intelectual? Bine inteles ca nu si atunci devine evident ca ce face o persoana care ia in bascalie pe altul, mai ales atunci cand aceasta din urma se dovedeste incapabil sa reactioneze adecvat, este un abuz . Daca mergem mai departe cu acest rationament, deducem ca cel care ia in bascalie cautand o victima nu este deloc o persoana inteligenta in sensul larg al cuvantului ci din contra, un vanator agresiv si nemilos in cautarea unui trofeu.

Cine sunt aceste persoane, bascaliosii? Cum poti sa-i recunosti? Eu o sa folosesc propria mea “experienta” in domeniu, experienta mea de profesionist si lecturile pe care le am despre acest subiect (exista foarte multe articole si carti in lumea Nord-Americana despre “*bully*”: bascaliosul). Explicatia “clasica” ar fi ca aceasta persoana traieste sentimentul ascuns al lipsei de valoare. Bascaliosul uraste sentimentul ca altii sunt mai talentati, populari sau de succes ca el. In loc sa se gandeasca ca ar fi loc pentru dezvoltare personala, el ia o atitudine imatura, iresponsabila ca sa-si satisfaca invidia si orgoliu flamand acum si aici. El dezvolta un comportament agresiv, umoristic sau nu, destinat sa-i face pe altii sa se simta rau ca el sa se simta bine si astfel el se va prezenta in fata propriilor ochi si a unor naivi ca o persoana

superioara victimei. Iata aici o lista cu caracteristicile lui si poate un raspuns la intrebarea ta de ce aceste persoane fac bascalie:

1. Pentru ca *se simte inferior*:

- Vaneaza greselile altora, dar niciodata nu accepta greselile proprii; criticand pe altii el vrea sa capteze atentia. Se citeaza un dialog dintre doua personaje ale unui film de desene animate:

“*Peanuts*”: Linus intreba: “De ce esti totdeauna gata sa critici?” Lucy raspunde: “Tocmai am un aparat cu care vad greselile altora”, Linus intreaba: “De ce nu le vezi pe ale tale?”, Lucy raspunde: “Aparatul nu le vede pe ale mele...”.

- Vrea sa te controleze: bascaliosul vrea sa controleze ce faci, ce vezi, ce gandesti, unde mergi, pentru asta el iti intinde capcane, face ambuscade iar tu esti vanatul lui;

- El are o nevoie imperioasa de a invinge, nu suporta gandul ca tu esti mai bun, incearca sa te puna in incurcatura, sa te puna cu umerii pe saltea, daca nu poate, te va ignora ca si cum tu nu ai exista pentru el, el nu accepta meciuri egale, tine minte asta;

- Face remarci grosolane si inacceptabile pentru ca el incearca cu disperare sa-ti strice dispozitia, la adoportul umorului propriu, de care se amuza mai mult el, te inteapa si te raneste pana se satura pentru ca el nu vrea sa te vada fericit, pentru ca daca ai fi, el ar fi gelos pe fericirea ta;

- Nu-si cere niciodata iertare, aceasta este filozofia lui, nu admite niciodata slabiciunile proprii, asta ar insemna sa-ti ofere un avantaj, ar putea insemna un scor egal, niciodata luat in cnsideratie;

2. *Lipsa sentimentelor de regret*, de perceptie a nevoilor sau durerii altora:

A avea sentimentul de regret insemna a fi patruns de sentimental de vinovatie urmare a unei greseli. Bascaliosul nu se simte culpabil pentru ca nu vede nici greselile proprii si nici pagubele provocate altuia, pur si simplu nu-i pasa. Simpatia si empatia nu intra in registrul lui emotional, foarte sarac si disfunctional.

- Arrganta: el crede ca este o persoana deosebita, straluceste de fata cu altii exeresand spada lui bascalioasa, da sfaturi, furnizeaza lungii discursuri despre cum ar trebui si vrea sa spuna ca tu esti inferior lui;

- Se crede buricul targului, este egocentric, nu crede decat in nevoia lui de a invinge, nu respecta reguli, spatiul altora, pentru el nu exista NU;

- ignora consecintele negative ale actiunilor lui, avantajele care el le anticipeaza, facand bascalie el obtureaza eventualele dezavantaje, ai putea sa spui chiar ca el nu are constiinta faptelor lui;

3. El *se simte indreptatit* sa faca bascalie, el are dreptul acesta pentru ca e bun la bascalie, de fiecare data cand “castiga” se simte indreptatit sa continue si sa-si caute o alta victima, el este flamand sa devore emotiile altora;

- face bascalie de cineva de care e sigur ca este mai “slab” ca el la acest capitol, de cineva care tradeaza unele vulnerabilitati, etc. Incepe prin a sonda terenul, “da la peste” cum se spune, incearca o mica ambuscada, spune o vorba in “doi peri”, se face ca confunda unele lucruri si asteptata raspunsul, daca vede ca persoana nu este atenta, este naiva, face pasi repezi sa o prinda in plasa lui seducator-otravitoare, se poate retrage oricand, a vrut doar sa glumeasca;

- el crede cu tarie ca cea mai buna aparare este atacul.

4. El face bascalie pentru ca *ii lipseste alta cale de a interactiona*, el pare flexibil si spontan, dar in fond el are o plaja ingusta de reactii emotionale si comportamentale, el stie doar aceasta partitura, daca il scoti din acest scenariu, el este anost, tacut si morocanos.

5. El a fost crescut intr-o *ambienta familiala disfunctionala*, poate a vazut in familia lui un comportament asamanator; un studiu finlandez a aratat fara tagada ca sadismul si cruzimea se dezvoltata treptat la o persoana care a fost crescuta in conditii de rejectie si pedeapsa in familia de origine.

Unde poti sa-l intalnesti, desi iti doresc sa stai cat mai departe de el? Cel mai des il vezi pe treptele liceelor, el vrea sa fie steaua clasei, cel mai tare din parcare, “cool”, sa atraga privirile tuturor si admiratia celor mici. Are rezultate slabe la invatatura, dar astea sunt pentru cei slabi, important este sa te descurci. Profesorii sunt terifiati si de multe ori dezarmati de astfel de indivizi. Parintii lor sunt absenti. La fel, il gasesti la locul de munca ca cel care incalca si invita la incalcarea regulilor, a disciplinei, introduce o nota de haos si are victimile lui printre cei “slabi”, disciplinati si conformisti. Il gasesti pe stadioane, insotit de scutierii lui, garada lui de corp, un tip plin de poante dar cu o mare agresivitate, necrutator si intransigent, de fapt un tip care nu aduce nici un mesaj decat confruntarea. Mai nou, poti gasi bascalia in presa, la unele posturi TV sau radio, baieti destepti fac legea, ei se simt indreptatiti sa batjocoreasca sau sa ia in ras, dar nu stiu sa spuna ce-i indrituieste sa faca asta; nu au nimic de pus in loc.

Bascalia e peste tot, chiar si intre iubiti sau in pat...

O sa ma intrebi ce poti sa faci ca sa te aperi. Iar eu o sa-ti rapund: sa apelezi la inteligenta ta emotionala inainte de a incerca sa cauti replici de duh, cuvinte potrivite, etc. Bascalia nu este scrima, nu are reguli si nu se bazeaza pe inteligenta cognitiva. Daca esti atent, o sa vezi ca bagajul de cuvinte a individului care face bascalie este sarac, stereotip si de multe ori presarat de vulgaritati. Eu iti doresc sa recunosti repede un astfel de individ, sa-ti aduci aminte cum ai procedat ultima oara, sa faci corectiile necesare, sa te pastrezi stabil emotional, sa fi afirmativ/asertiv, adica sa adopti tonul, pozitia, expresia faciala si cuvintele care sa exprime fermitatea pozitiei tale: "lasa-ma in pace". Judecatorul Brandais, unul din parintii Constitutiei Americane spunea ca "lasa-ma in pace" este dreptul cel mai iubit de oamenii inteligenti. Incearca sa nu fi emotional, nu te mania si nici nu te speria, incearca sa fi atent ce se intampla cu tine, observa si descrie, pune repede in cuvinte in mintea ta tot ce reactii ai, schimba pozitia corpului si postura, apari drept si stai cu fata, schimba fizionomia fetii, uita-te direct in ochii lui, nu clipi si arata-te confident si senin si angajeaza-te intr-un comportament total opus celui care l-ar vrea bascaliosul, nu vorbi repede, schimba subiectul, distrage-i atentia, povesteste ceva chiar daca nu are legatura sau chiar pleaca si spune ca esti ocupat si spune si cu ce. Apoi nu fi resentimentard, nu cauta revansa daca cumva nu ai putut sa te descurci. Cel care e tare la bascalie merita nu numai dispretul dar si mila noastra. El are doar iluzia de putere, asta il tine departe de efortul de a progresa, de a se dezvolta, el e tare, el castiga, nu mai are nevoie de nimic, doar el se descurca si mai tarziu va deveni un mare peredant, un mare invins, va fi mereu mirat cum de victimele sale s-au ajuns, acum el trebuie sa le salute cand le intalneste pe strada, sunt doar oameni importanti, la intalnirile de la terminarea liceului din tipul tare de alta data acum e un jerpelit, a ramas la coada, este morocanos, ursuz, plin de resentimente, un izolat mofluz, un lup fara dinti, intr-o inanitie emotionala perpetua...asta doar daca vine, dar eu nu cred. Este impins la periferia societatii, asta cu conditia ca societatea in care traiesti sa fie plasata pe un gradient valoric, altfel ii vei vedea mereu la televizor.

Draga Prietene, te salut cu drag si te astept la urmatorul episod: despre reglarea emotiilor.

Radu

24 Noiembrie 2007
Kitchener-Waterloo
Ontario, Canada